Poštnina plačana v gotovini.
Leto XIX., št. 221 a

Ljubljana, petek 23. septembra 1938

Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5 — Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Šelenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7. Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. — Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št. 11.842, Praga číslo 78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Din 25.—, Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo: Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor, Grajski trg št. 7. telefon št. 2455. Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo

Nova pota evropske usode

Chamberlainov sestanek s Hitlerjem v Berchtesgadenu 15. t. m. smo označili na tem mestu kot usoden preobrat v razpletu tako zvane sudetske krize in ž njo zvezanega češkoslovaškega vprašanja. Razvoj dogodkov po 15. septembru je usodnost tega srečanja zgovorno potrdil. Rezultat prvega Chamberlainovega razgovora z nemškim kancelarjem so bili novi predlogi angleške in francoske vlade, ki nam na obzorju že precej jasno nakazujejo obrise novih potov, na katera se podaja Evropa na razpotju med mirom in vojno.

Ali vodijo ta nova pota zares v mir ali samo v nove, še večje zapletljaje, se sredi razburkanega in za sedaj še povsem negotovega razvoja ne da z gotovostjo reči, nihče pa se ne more ubraniti vtisa, da novi načrti ne prinašajo zaželjenega pomirjenja, saj so se pojavile nove komplikacije, še preden moremo kaj dokončnega presoditi o prvi akciji. Zavest, da v igri niso le sudetski Nemci in tudi ne samo Češkoslovaška, ki je doprinesla skrajne žrtve za ohranitev miru, je vedno bolj splošna.

Za razčiščenje splošnega položaja v Evropi, zlasti pa za osvetlitev ozadja usodnega preobrata poslednjih dni, ta okolnost gotovo ni brez pomena, saj zanima ne le češkoslovaški narod, temveč tudi vse druge, ki so ali bi se mogli znajti v podobnem položaju. Problem malih narodov in držav je spet enkrat z vso silo svoje tragike stopil v ospredje. Simpatije, s katerimi smo ves čas razpleta težke krize spremljali napore bratskega naroda za njegov obstoj, so imele svoj izvor ne le v stoletni povezanosti v skupni borbi za svobodo, temveč tudi v naznačeni skrbi za usodo malih držav, ki so v odločilnem trenutku spet navezane samo nase.

Preblizu so nam še vsi poslednji dogodki, ki so odločilno vplivali na sedanji, bistveno spremenjeni položaj v srednji Evropi in Evropi sploh, da bi mogli že sedaj presoditi vso njih silno težino. Nekaj misli pa se že sedaj vsiljuje samo po sebi. Toda naša dolžnost je najprej, da kot kronisti osvetlimo dejstva, ki jih bo nekoč z vsemi izvajanji posledic podrobno lahko proučil zgodovinar, ko bo pisal zgodovine Evrope ob njenem usodnem razpotju leta 1938.

Kaj je Hitler prav za prav zahteval od angleškega premiera Chamberlaina dne 15. t. m. v Berchtesgadenu, je še danes neznano, kakor je neznan dejanski obseg grožnje, pred katero je bil angleški državnik postavljen. Dejstvo je, da se je Chamberlain takoj po svojem povratku v London odločil za nove predloge češkoslovaški vladi, ki so pomenili za Prago nove žrtve. S seboj pa je Chamberlain povlekel tudi Francijo.

Obseg žrtev, na katere je pristala Praga v sredo je uradno še vedno neznan, toda iz vseh dosedanjih objav si je že mogoče napraviti o njih vsaj približno sliko. Češkoslovaška naj se odpove sudetskim Nemcem brez plebiscita povsod, kjer tvorijo, kakor piše »Temps«, »močno večino«, medtem ko nekateri drugi viri za mejo označujejo 50%. Novejša poročila pripominjajo, da je v načrtu tudi izmenjava nemškega in češkoslovaškega prebivalstva v vseh mešanih okrožjih, podrobnosti pa tudi o tem še niso znane. Odcepitvi večine sudetskega ozemlja naj sledi »nevtralizacija« Češkoslovaške, glede katere celo v oficioznih londonskih in pariških krogih izražajo dvome, ali naj se izvede po vzoru Švice, torej z omejitvijo zunanjepolitične svobode, ali po zgledu Belgije, torej z nekakšno »prostovoljno nevtralnostjo«, ki naj ne vsebuje omejitve zunanjepolitične svobode. V zameno za vse te žrtve bi velesile nudile okrnjeni Češkoslovaški jamstva za nedotakljivost njenih novih mej, jamstva, ki pa bi bila po sedanjih izkušnjah zelo problematična, ne glede na težkoče, ki se utegnejo pojaviti že pri razpravi o njih.

Češkoslovaška vlada je v sredo popoldne pod strašnim pritiskom obeh zapadnih velesil, ki sta ji izročili pravi ultimat, pristala na vse naznačene predloge, ne da bi se zaradi tega odpovedala svojim pozicijam v notranjosti države, kjer hoče ostati slej ko prej gospodar položaja, dokler se usoda Chamberlainovega predloga ne odloči. Tu pa se že pojavljajo nove težkoče. Poleg sudetskih Nemcev in Nemčije se oglašajo sedaj s svojim zahtevami tudi Poljaki in Madžari.

Pariški »Temps«, ki sicer zadnje dni ni bil skop v nasvetih praški vladi, že opozarja na te nove nevarnosti, ki bi pomenile »popolno in nepopravljivo razkosanje češkoslovaške države«, kar bi bilo treba po njegovem mnenju »takoj preprečiti, ako naj se Evropa izogne strahu pred še vse hujšim«. Kakor so ta spoznanja dragocena, so vendar prepozna, kajti zlo je že sproženo in ni ga več mogoče zaustaviti, odkar sta obe zapadni velesili tako zatajili svoje obljube in pisane obveznosti napram Češkoslovaški, ki je bila prav v pogledu pogodbenih obveznosti steber zvestobe v Evropi. Ako so se v teh usodnih dneh spozabili v kršitvi pogodb celo oni, ki so jih ustvarili, potem je pesimizem glede bližnjega razvoja gotovo na mestu.

Naj je bilo nepoznano ozadje angleške in francoske odločitve kakršnokoli, dejstvo je, da sta obe zapadni velesili s prelomom dane besede odločili ne le usodo Češkoslovaške, temveč tudi svojo lastno usodo. Čehoslovaki še niso pozabili, da so se za sedanje meje Češkoslovaške zavzemali na konferenci v Parizu predvsem francoski vojaški krogi, ki so tedaj usodo Francije povezali z novo republiko v osrčju Evrope. V svojih neoporečnih izvajanjih, na katera smo na tem mestu že večkrat opozorili, je češkoslovaški polkovnik Moravec zgovorno dokazal, da bi bila s padcem Češkoslovaške Francija neizogibno potisnjena na »evropsko periferijo« in bi z izgubo svojega vpliva v Srednji Evropi prenehala biti velesila, dočim bi Anglija izgubila s ČSR »naravno predstražo rumunske petrolejske baze in velikih ležišč nafte na bližnjem vzhodu«. Zato ugotavlja sedaj isti češkoslovaški vojaški strokovnjak v »Lidovih Novinah« med drugim: »Čim preneha biti Češkoslovaška zaveznik zapada, čim preneha biti most med zapadom in vzhodom, je bodočnost zapada hujša od bodočnosti Češkoslovaške, pa naj se tej zgodi sedaj karkoli... In še nekaj mora biti zapadu jasno: popuščanje glede Češkoslovaške ne bo moglo zaustaviti spopada tretjega rajha z zapadom! Kar bi še danes dosegla energična diplomatska akcija, tega ne bo mogla jutri doseči niti najsilnejša armada!«

Ne zdi se nam po vsem tem, da bi bile perspektive novega, recimo »Chamberlainovega miru«, da ne rabimo konkretnejšega izraza, zares tako rožnate, kakor so morda še vedno prepričani na zapadu.

Odločilni razgovori v Godesbergu

Kaj predlaga Chamberlain in kaj Hitler — Včerajšnji razgovor je trajal tri ure Danes se pogajanja nadaljujejo — Vlada generala Sirovega v ČSR

London, 22. sept. br. Ministrski predsednik Chamberlain se je s svojima spremljevalcema Wilsonom in Strongom davi odpravil na svoj drugi polet v Nemčijo. Na hestonskem letališču so ga pozdravili francoski poslanik Corbin, odpravnik poslov nemškega poslaništva dr. Kurt in nekateri člani vlade. Tik pred odhodom je izjavil na letališču zbranim novinarjem: **»Ureditev češkoslovaškega vprašanja je bistvenega pomena za pričetek boljših odnošajev med nemškim in angleškim narodom. Sporazum med obema narodoma pa je nujno potreben, da se ustvari trdna osnova evropskega miru. Upam, da bom sedaj, pri svojem drugem sestanku s kancelarjem Hitlerjem to dosegel.«**

Ob 10.45 so Chamberlain in spremljevalci odleteli v Nemčijo.

Köln, 22. sept. br. Danes ob 12.30 je prispel angleški ministrski predsednik Chamberlain s svojim spremstvom na tukajšnje letališče. Okrog letališča je bila zbrana večja množica ljudi, ki je priredila angleškemu ministrskemu predsedniku manifestativen sprejem. Chamberlaina so sprejeli zunanji minister Ribbentrop, angleški poslanik v Berlinu Henderson, državni podtajnik in šef protokola v zunanjem ministrstvu ter angleški generalni konzul v Kölnu. Angleški ministrski predsednik se je s svojim spremstvom z letališča odpeljal skozi Godesberg preko Rena v Petershof, kjer se je nastanil.

Po kosilu se je Chamberlain ob 15.45 odpeljal v Godesberg, kjer ga je pred tamošnjim hotelom Dresden pozdravil kancelar Hitler.

Oba državnika sta se takoj umaknila v rezervirane salone v I. nadstropju in sta se razgovarjala samo v prisotnosti Hitlerjevega osebnega tolmača. Konferenca je trajala do 19.15, ko se je Chamberlain vrnil nazaj v Petersberg v svoj hotel.

Od tam je takoj stopil v telefonsko zvezo z Londonom in Parizom.

Konferenca se bo jutri dopoldne nadaljevala.

Chamberlainovi in Hitlerjevi predlogi

London, 22. septembra. v. Po informacijah iz političnih krogov naj se na konferenci v Godesbergu ugotovijo samo načelne točke sporazuma, izdelava v podrobnostih pa prepusti strokovnjakom.

Chamberlain zahteva, da se priključitev sudetsko-nemškega ozemlja izvrši pod vodstvom mednarodnega odbora, ki naj določi novo mejo in nadzira tudi preseljevanje prebivalstva.

Nemčija in Češkoslovaška naj takoj demobilizirata svoji vojski;

bistveni del sporazuma z Nemčijo tvori garancijska pogodba, ki naj češkoslovaški državi v novem obsegu zasigura obstoj in integriteto;

madžarske in poljske zahteve se odbijajo. Vprašanje teh manjšin se ima rešiti po sporazumu češkoslovaške vlade s predstavniki teh manjšin v okviru češkoslovaške države.

Hitlerjeva teza se po angleških informacijah znatno razlikuje od angleškega predloga. Predvsem zahteva Hitler, da se iz sudetskega ozemlja takoj umaknejo češkoslovaški državni uradi, policija, orožništvo in vojaštvo, varnostno službo in upravo bi prevzeli funkcionarji sudetsko-nemške stranke in tako zvani sudetski četniki.

Nemška zahteva se ne zadovoljuje s priključitvijo sudetskega ozemlja. Hitler zastopa tudi stališče izločitve krajev s polisko in madžarsko manjšino iz okvira ČSR.

Nadalje zahteva, da se notranja preureditev Češkoslovaške izvrši po sporazumu med velesilami in da se sprejme načelo, da tako okrnjena država ne more voditi samostojne mednarodne politike.

V angleških političnih krogih se zvečer razširja tudi to, da zahteva Hitler spremembo na vseh vodilnih mestih češkoslovaške republike.

Razpoloženje v angleških političnih krogih je nocoj jako vznemirjeno in položaj se še vedno smatra za zelo resen.

Anglija odbija Poljake in Madžare

Londonska vlada odklanja zahteve Varšave in Budimpešte — Nemški listi pri teh zahtevah vztrajajo

London, 22. sept. o. »Daily Express« doznava, da je poljska vlada že zbrala okrog 200.000 mož na češkoslovaški meji, zlasti v okolici Tešina.

»Daily Telegraph« poroča, da je lord Halifax negativno odgovoril na zahteve Poljske in Madžarske glede njunih manjšin v ČSR. Halifax je odgovoril poslanikom obeh držav, da se bo vprašanje drugih manjšin v ČSR pozneje uredilo v okviru čsl. republike.

Berlin, 22. sept. br. Berlinski tisk izraža v današnjih svojih komentarjih mnenje, da londonski načrt, ne glede na to, da je bil sestavljen na osnovi prvega Chamberlainovega razgovora s Hitlerjem, očitno ne bo zadostoval za ureditev celokupnega češkoslovaškega problema. Prizadevanja vlad v Budimpešti in Varšavi so pokazala, da **bo moral Hitler razširiti svoje prvotne zahteve še na tešinski okraj in jugovzhodno obmejno ozemlje. Dalje piše nemški tisk, da v Nemčiji ne gre samo za ureditev sudetskega vprašanja, ki jo je v duhu narodno-socialistične ideologije neposredno zanimalo. Listi pri tem opozarjajo, da je prav tako mnenje izrazil tudi Mussolini v svojem včerajšnjem govoru v Trevisu,** ko je ponovno poudaril, da bi bilo treba urediti vse narodnostne probleme v okviru češkoslovaške republike.

V ostalem beležijo tukajšnji listi, da odgovorni krogi v Berlinu ne kažejo ne optimizma, ne pesimizma. Glede na današnji sestanek v Godesbergu so vsi izredno rezervirani.

Poljske note

Varšava, 22. septembra. AA. (Pat) Snoči je poljski poslanik v Pragi izročil češkoslovaški vladi noto, v kateri jo spominja na obljube da bo poljska manjšina dobila iste pravice kot sudetski Nemci. V tej noti Poljska zahteva, da češkoslovaška vlada poljski manjšini te pravice tudi da.

Poljski poslanik v Londonu je snoči izročil zunanjemu ministru Halifaxu noto, ki vsebuje zahteve poljske vlade glede poljske manjšine na Češkoslovaškem. Enako noto je izročil poljski poslanik v Parizu francoskemu zunanjemu ministru.

Tudi v Parizu odklanjajo

Pariz, 22. sept. br. Danes dopoldne je zunanji minister Bonnet poljskemu poslaniku Lukasjeviczu podrobno pojasnil stališče francoske vlade in odklonil poljske zahteve.

Zunanji minister Bonnet je imel danes daljši razgovor tudi z jugoslovenskim poslanikom dr. Purićem. Podrobno ga je obvestil o stališču francoske vlade glede na nastali položaj, zlasti pa glede na poljske in madžarske zahteve.

Pariz, 22. sept. w. Popoldanski listi poročajo o veliki akciji, ki jo je razvil poljski poslanik Lukasjevicz, da bi pridobil francosko vlado za zahteve poljske vlade, izražene v njeni noti, ki je bila snoči izročena francoskemu zunanjemu ministrstvu. Poljska vlada zahteva, da se hkratu s sudetsko-nemškim uredi tudi poljski problem na Češkoslovaškem. Kakor v Londonu, tako je tudi v Parizu ta poljska akcija naletela na odločen odpor.

Varšava, 22. septembra. AA. (Pat). Snoči so bile pred madžarskim poslaništvom v Varšavi velike manifestacije. Več tisoč ljudi se je zbralo pred palačo poslaništva ter vzklikalo Živela Madžarska! Želimo skupne meje z Madžari! Madžarski poslanik se je pojavil na balkonu poslaništva ter se zahvalil za izraze simpatij. Množica ljudstva pa je zapela madžarsko in poljsko državno himno.

Kriza francoske vlade?

Francoska javnost je silno vznemirjena — Naraščajoč odpor proti vladi in njeni politiki

Pariz, 22. sept. o. Listi napovedujejo padec francoske vlade kot posledico zadnjih sklepov glede ČSR. Del časopisja že prinaša kombinacije o novi vladi. »Jour« piše, da se računa najprej z ostavko šestih ministrov. Mislijo, da bo naslednik Daladiera postal predsednik parlamenta Herriot.

Stranke ljudske fronte so imele važne konference. Na seji socialistične stranke je Blum ostro obsodil politiko vlade. Na seji radikalne stranke, ki tvori jedro vladne koalicije, so vlado napadali zlasti pristaši levega krila, dočim jo je desno krilo skušalo braniti.

Pariz, 22. sept. br. Ves francoski tisk, razen glasil vlade, danes z največjo ostrostjo kritizira postopanje francoskega kabineta, češ da se je v enem samem dnevu odrekel vseh svojih obveznosti do svojih zaveznikov Francija je tako zapravila položaj velesile. V bližnji bodočnosti se bo popolnoma izolirala.

Bivši ministrski predsednik Leon Blum ugotavlja da se je češkoslovaški narod baš po zaslugi francoske vlade znašel v brezupnem položaju. V listu »Epoque« komentira Keryllis usodni sklep češkoslovaške vlade, ki je pokazala, da zna tudi ob priliki nacionalne tragedije ohraniti mirne živce. Važno pa je za Francoze, da je Praga v svojem kratkem komunikeju ugotovila, da je bila izključno zaradi angleškega in francoskega pritiska prisiljena pristati na amputacijo Češkoslovaške. Še vse do zadnjih dni so Daladierove izjave dajale Pragi poguma za odpor.

Daladierovo poročilo opoziciji

Pariz, 22. sept. w. Danes popoldne je ministrski predsednik Daladier sprejel delegacijo levičarskih parlamentarnih frakcij. Ministrski predsednik je francoske opozicijske parlamentarce obvestil o položaju. Podrobno je utemeljil postopanje francoske vlade v zadnjih dneh.

Diplomati pri Bonnetu

Pariz, 22. sept. br. Francoski zunanji minister Bonnet je sprejel davi poljskega, jugoslovanskega in španskega poslanika.

Daladierov demanti

Pariz, 22. sept. AA. (Havas). Predsednik vlade Daladier je dal ob 18.45 časnikarjem tole izjavo: Razširili so se glasovi, da je več ministrov v ostavki. Bil sem z njimi in vam moram povedati, da to ni res.

Zaskrbljenost v Londonu

Številna protestna zborovanja — Pomirjevalna izjava zunanjega ministra

London, 22. sept. h. Ne samo širši politični, nego tudi vladni krogi so vznemirjeni spričo novih zahtev, o katerih pravijo nemški listi, da jih bo Hitler postavil v Godesbergu. Izjave Churchilla, Sinclaira, Edena in drugih opozicijskih voditeljev so opravili še ostalo, tako da je val vznemirjenja zajel vso Anglijo. Snoči in danes so se zvrstila v Londonu in drugih angleških mestih velika protestna zborovanja proti politiki vlade. Prišlo je tudi do demonstracij. Tudi iz Južne Afrike, Kanade in Avstralije poročajo o protestnih izjavah odgovornih politikov političnih strank.

V Londonu je danes opoldne nekoliko pomirljivo delovala izjava, ki jo je dal zunanji minister lord Halifax novinarjem. Dejal je, da si nedvomno vsak Anglež želi, da bi miroljubna Chamberlainova misija v Nemčiji uspela. Poudaril je, da si javnost na podlagi napačnih vesti ne sme ustvariti nepravičnih predsodkov. V vsakem primeru je treba počakati ter Chamberlainu dati priliko, da pojasni vsa dejstva in okoliščine, ki so vplivale na njegovo akcijo.

Seja vlade

London, 22. sept. AA. (Havas). Člani vlade so se danes popoldne sestali v zunanjem uradu na sejo in so se ob 17.30 po več ko dveurnem konferiranju razšli. Verjetno je, da se bodo ministri glavnih resorov drevi ponovno sestali, da prouče vesti, ki jih pričakujejo iz Godesberga.

Novo zbiranje nemških čet ob meji

Rim, 22. septembra. AA. (Stefani) Kakor poročajo iz Münchena ter drugih mest na Bavarskem, se tam zbirajo nove čete. Uporno se vzdržujejo vesti, o pošiljanju čet na češko mejo.

Ostra resolucija liberalne stranke

London, 22. sept. AA. Reuter: Na seji vodstva liberalne stranke je bila sprejeta resolucija, ki obsoja postopanje vlade v sedanjem mednarodnem položaju, ne da bi bila sklicala parlamenta. Resolucija ugotavlja, da je vlada doživela še en poraz in da so sedanji dogodki v nasprotju s tem, kar je vlada napovedala pred dvema tednoma, ko je še bilo mogoče ohraniti časten mir.

Churchill: „Usodna zmota“

London, 22. sept. AA. (Reuter) Winston Churchill se je snoči vrnil z letalom iz Pariza in izjavil dopisniku Reuterja:

»Poraz Češkoslovaške pod angleškim in francoskim pritiskom pomeni popolno kapitulacijo zapadnih demokracij pred narodno socialističnimi zahtevami. Sprejem Hitlerjevih pogojev pomeni, da je Evropa klonila pred silo narodnega socializma. Nemčija bo najbrže ta položaj v celoti izkoristila za sebe. **Nevarnost ne grozi samo Češkoslovaški, ampak idealu svobode in demokracije v vseh državah. Usodna je ideja, da si bomo varnost lahko kupili na ta način, da bomo malo državo vrgli volkovom v zobe. To je usodna zmota.** Če hočemo ohraniti mir na trajnem temelju, tedaj se lahko to zgodi samo tedaj, če zberemo okoli sebe vse države, ki so po prepričanju in svojih življenjskih koristi proti narodnemu socializmu.«

Nemška zagotovila

Berlin, 22. sept. AA. Nemški poročevalski urad objavlja naslednji komunike: Neka francoska novinska agencija je razširila iz Bukarešte vest, ki naj pojasni neko razpoloženje rumunskih političnih krogov. Tukajšnji politični krogi pa so prepričani, da hoče ta vest škodljivo vplivati na angleško iniciativo v češkoslovaškem vprašanju. Francoska novinska agencija pravi med drugim:

»Omajana češkoslovaška suverenost bo lahko imela najhujše posledice za vzhodno Evropo. Rumunija je tista, ki ji po Češkoslovaški grozi največja nevarnost. Nemčija ni nikdar odnehala stremeti za tem, kako bi prišla do rumunskega petroleja in rumunskega žita. Tudi Poljska in Jugoslavija sta sedaj na vrsti za razvoj germanske ekspanzije.«

Berlinski politični krogi poudarjajo v zvezi s to vestjo, da narodnosocialistična Nemčija nikdar ni prikrivala svojega mnenja o razmerah v Češkoslovaški in tudi ni prikrivala, kakšni so odnošaji med Nemčijo in ČSR zaradi stališča praške vlade. Narodnosocialistična Nemčija pa prav tako ni prikrivala prijateljstva, ki preveva njene odnošaje do drugih držav na evropskem vzhodu in jugovzhodu.

Francoska novinska agencija podtika torej nemški politiki nič manj kakor to, da hoče preko trupel svojih lastnih prijateljev. Zato si agencija izmišlja neke nemške zahteve, misleč, da ji bodo politično nezreli ljudje verovali.

Sprejemi pri predsedniku vlade

Beograd, 22. septembra. AA. Predsednik vlade in zunanji minister dr. Stojadinović je danes sprejel v svojem kabinetu v zunanjem ministrstvu madžarskega poslanika barona Besenyja in bolgarskega poslanika Ivana Popova.

Smrtna nesreča poveljnika ameriškega letalstva

Washington, 22. sept. AA. (Havas). Ministrstvo vojske poroča, da je general Westower, poveljnik ameriškega letalstva, umrl o priliki letalske nesreče pri Los Angelesu. Nesreča se je zgodila v trenutku, ko je letalo hotelo pristati na letališču.

Vlada narodne sloge v ČSR

Predsednik je general Sirovy — Poleg starešine ČOS dr. Bukovskega in praškega župana dr. Zenkla so v vladi strokovnjaki

Praga, 22. sept. br. **Prezident dr. Beneš je nocoj imenoval novo vlado, kateri so zastopniki vseh češkoslovaških strank obljubili polno podporo.**

Ob 11. je vlada dr. Milana Hodže podala ostavko. Prezident republike je ostavko sprejel in takoj pričel svoje konzultacije z vsemi vodilnimi političnimi osebnostmi. Prezident se je odločil za sestavo vlade narodnega edinstva in solidarnosti. Razgovori so trajali tudi vse popoldne, in so se nanašali ne le na osebnosti, ki naj bi prevzele posamezne resore v vladi, nego tudi na obliko novega kabineta.

Govor prezidenta Beneša po radiu

Ob 19. je imel prezident republike dr. Edvard Beneš po radiu daljši govor, ki so ga prenašale vse češkoslovaške radijske postaje. V njem je dejal:

»Sodržavljani! Dogodki, ki jih doživljamo, so zgodovinskega pomena. Po vsej Evropi so v teku velike spremembe. Ne gre samo za nas, to je le videz. Kar smo mi doživeli in pretrpeli, čaka lahko tudi druge države. Še dolgo bo trajalo, preden se bosta v tem delu sveta spet dosegla zadovoljstvo in mir. Za nas je v teh časih važno, da v vseh okoliščinah in za vsako ceno ohranimo mir in slogo naroda. Če bi dopustili, da bi nam živci omagali tako, da ne bi mogli več korak za korakom slediti razvoju dogodkov, bi sami izpostavili največjim nevarnostim vse naše pridobitve.

Kako je morala vlada ravnati v tem trenutku, vam je popolnoma znano. Kmalu bomo videli, kako se je položaj razpletel dalje. Jaz sam gledam na razvoj trdno in brez strahu. Že ponovno sem dejal, da se v svojem življenju nikoli nisem bal. **Tudi danes se ne bojim za našo državo. Pripravil sem si svoje načrte za vsak primer in ne dopuščam, da bi me karkoli speljalo na napačno pot. Mi si želimo miru in sporazuma, ki naj bi se sedaj dosegel med velikimi narodi sveta. Če bo ta sporazum dosežen, si bomo morda zares lahko obetali splošno pomirjenje. V tem primeru je naš narod dovršil veliko delo in dosegel velik uspeh.**

Postopali smo v teh dneh in v danih okoliščinah častno. Zgodovina je že nekajkrat pokazala, kako sta naša država in naš narod zmerom dostojno postopala. **Ponavljam, da gledam stvari jasno in da imam točne načrte, da verujem v naš narod in našo državo. Naša politična linija je trdna, mi delamo premišljeno, kakor to zahteva položaj.«**

V nadaljnjem je prezident izjavil, da je nova vlada, vlada narodne solidarnosti že sestavljena in da bodo imena novih članov kabineta v nekaj urah objavljena. Še enkrat je pozval ves narod in vsakega posameznika posebej, naj trdno vztraja na svojem mestu, kakor vojak, naj se nihče ne boji za usodo države in naroda.

Uradno sporočilo o novi vladi

Praga, 22. sept. br. O demisiji vlade dr. Milana Hodže in o imenovanju vlade generala Sirovega je bilo ob 21. objavljeno daljše uradno poročilo, ki pravi:

Kako je prišlo do demisije

Včerajšnja demarša francoskega in angleškega poslaništva pri prezidentu republike je pripravila češkoslovaško vlado do usodne odločitve. Postavila jo je pred ogromno nalogo, kakršne menda ni imela še nobena vlada na svetu. Vlada je do zadnje podrobnosti proučila komplicirane in edinstvene okoliščine, v katerih je bila prisiljena odločati o usodi domovine. Predsednik vlade dr. Hodža je že včeraj zjutraj na sestanku ministrov izjavil, da bo moral staviti vprašanje zaupnice. Na sestanku zastopnikov vladne koalicije je izjavil, da je vlada natanko proučila položaj, ko je morala sprejeti sklepe, ki so bili odločilni za najvišje državne interese. **Izrazil je željo, da bi se nemudno sklical parlament, ki bi mu vlada podala podrobno poročilo in pojasnilo, kako je postopala, preden se je odločila za usodne sklepe. Na seji parlamenta bi vlada stavila vprašanje zaupnice.**

Ker pa se je izkazalo, da parlamenta ni mogoče takoj sklicati, je danes dopoldne ministrski predsednik dr. Milan Hodža v imenu celokupne vlade podal predsedniku dr. Benešu demisijo.

Zakaj uradniška vlada?

Tako nastala kriza vlade je bila v nekaj urah likvidirana. Prezident dr. Beneš je v okviru svojih posvetovanj za sestavo nove vlade stopil v stike z vodilnimi reprezentanti vseh strank. Izkazalo se je, da čakajo novo vlado pri izpolnjevanju njenih izvršnih funkcij v vsakem resoru spričo sedanje težke situacije največje naloge. **Pokazalo se je, da je potrebna močna upravna vlada, sestavljena iz strokovnjakov, uradnikov in vojakov, vlada, ki bi ne bila sestavljena iz zastopnikov strank, nego iz zastopnikov onih organov, ki so odločilni za državo v trenutku, ko je vsa usmerjena na obrambo svojega obstanka.**

Zastopniki dosedanje večine v parlamentu so priznali ta položaj in odobrili namero predsednika republike. **Odločili so se, da v teh usodnih trenutkih svoje interese docela zapostavijo interesom naroda in države. S posebnim sklepom, so izjavili, da bodo podprli tako vlado z vsemi svojimi sredstvi in z vso lojalnostjo.**

Novi ministri

Predsednik republike je nato imenoval novo vlado: Predsedstvo vlade in ministrstvo za narodno obrambo je prevzel dosedanji generalni inspektor češkoslovaške vojske **general Jan Sirovy**; zunanje ministrstvo je ostalo v rokah dosedanjega zunanjega ministra **dr. Kamila Krofte**; notranji resor je bil poverjen dosedanjemu moravskemu deželnemu predsedniku **dr. Janu Černemu.** Finančni resor bo vodil še nadalje dosedanji finančni minister **dr. Kalfus.** Ministrstvo prosvete je prevzel **Engelbert Šubert**, pravosodno ministrstvo predsdenik vrhovnega sodišča Slovak **dr. Fajnor**, ministrstvo za trgovino in industrijo **Janaček**, železniško ministrstvo **dr. Kaminski**, ministrstvo za javna dela divizijski general **Nosal**, ki je bil noslej načelnik tehničnega odelka ministrstva za narodno obrambo, kmetijsko ministrstvo sekcijski šef **inž. dr. Reich**, ministrstvo za socialno skrbstvo **dr. Horak**, ministrstvo za zdravstvo vseučiliški profesor **dr. Mentl**, poštno ministrstvo **dr. Dunavsky**, ministrstvo za unifikacijo **dr. Josip Fritz.** Poleg tega so bili imenovani za ministre brez portfelja starosta ČOS **dr. Stanislav Bukovsky**, praški primator **dr. Peter Zenkl** in dosedanji minister **Hugo Vavrečka.** Naknadno bo imenovan še en minister brez portfelja iz vrst slovaške ljudske stranke.

Naloge nove vlade

Dalje pravi komunike: Nova vlada generala Sirovega, ki prevzema vodstvo države, se je znašla pred ogromnimi nalogami, ki jih bo treba izpolniti za vsako ceno. Nova vlada je pripravljena, opirajoč se na sodelovanje in udanost vseh državljanov, razviti vse odporne sile države, ustvariti močno notranjo disciplino in trdno upravno organizacijo. Na vseh področjih javne uprave bo morala nova vlada izvršiti veliko delo, hkratu bo morala naglo postopati v skladu s spreminjajočim se položajem. Spričo teh nalog je bilo potrebno, da se vodstvo resorov poveri strokovnjakom.

V tem smislu bo vlada generala Sirovega delovni kabinet in ta njen značaj bo tolikega obsega, kakor doslej še nikoli. Prepričani smo, da bo ta vlada narodne solidarnosti budno ščitila red in mir v državi, da bo z močno roko preprečila sleherno iztirjenje, ki bi lahko povzročilo interesom republike veliko škodo. **Vlada generala Sirovega predstavlja tudi kabinet sodelovanja z vsemi organizacijami, ki si jih je ustvaril narod in ki so potrebne za njegov razvoj, z vsemi strankami in vsem strokovnim svetom. Čeprav je na čelu vlade vojak, ki se je v ostalem že izredno izkazal v svetovni vojni, ni to nikaka vojaška vlada.** Nadaljevala bo s še večjo vnemo nacionalno delo prejšnjih vlad. Odločila se je, da bo to delo vršila, dokler ne bo reorganizacija države popolnoma izvedena.

Hlinkovci v Pragi

Praga, 22 sept. AA (Havas) Zastopniki slovaške ljudske stranke so nujno odpotovali iz Bratislave v Prago, kjer jih bo danes popoldne sprejel predsednik vlade. V poučenih krogih govore, da spričo nedavne izvolitve voditelja slovaške ljudske stranke in izjav slovaških voditeljev ni več dvoma zastran vstopa Slovakov v vlado. Sicer je pa znano, da je predsednik slovaške stranke Tiso pred nekaj dnevi izjavil, da bi slovaška ljudska stranka v primeru vojne takoj in brezpogojno stopila v praško vlado.

★

Milijardno posojilo novi Češkoslovaški?

Pariz, 22. sept. br. V tukajšnjih finančnih krogih so se iz zanesljivega vira razširile vesti, da pripravlja francoska vlada ukrep s finančno podporo Češkoslovaški v okviru njenih novih meja. Češkoslovaški naj bi francoske banke na osnovi francoskega državnega jamstva ponudile 5 milijard frankov posojila za novo gospodarsko ureditev države. Posojilo ne bo javno emitirano. Verjetno je, da bodo pri tej finančni operaciji sodelovale tudi angleške banke.

Francoski listi kratko poročajo o teh namerah v Parizu in Londonu. »Populaire« ugotavlja, da bi bilo tako posojilo vsekakor dokaz francoske slabosti. Francija svojega postopanja nikoli ne bo upravičila z nobeno, še tako veliko finančno podporo češkoslovaški državi.

Pisanje praških listov

Praga, 22. septembra. AA. (ČTK). Vsi jutranji praški listi objavljajo poročilo o sprejetju francosko-angleškega predloga. V svojih komentarjih naglašajo, da je bila vlada pod pritiskom zahodnih velesil prisiljena sprejeti stavljene pogoje, da prepreči vojno. Z vso ogorčenostjo, a vendar v dostojnem tonu, časopisi naglašajo, da je nastopil trenutek, ko Francija in Velika Britanija nista izpolnili obveznosti nasproti Češkoslovaški, pa čeprav je Češkoslovaška zmerom vodila pravično politiko. Češkoslovaška se je uklonila višji sili, toda ne bo dopustila, da bi jo kdo porušil. Listi odločno poudarjajo brezpogojno pravico češkoslovaškega naroda do svobode in neodvisnosti. To svobodo in neodvisnost bo češkoslovaški narod branil za vsako ceno. Večina časopisov poziva ljudstvo, naj ohrani mirno kri ter se ne pusti zavajati po raznih izzivalni propagandi, ki bi mogla imeti za posledico nove nemire, ki bi utegnili postati opravičilo za kako tuje posredovanje.

Neresnična vest o boljševiškem obisku

Praga, 22. septembra. AA. (ČTK). Na pristojnem mestu kategorično demantirajo vesti, ki trdijo, da so snoči iz Moskve prispele ugledne sovjetske osebnosti z namenom, da delajo za boljševizacijo Češkoslovaške.

Moratorij ne velja za promet z inozemstvom

Praga, 22. septembra. br. ČTK je pooblaščena demantirati govorice v zvezi z včeraj proglašenim moratorijem, po katerih naj bi bil prizadet tudi češkoslovaški zunanje-trgovinski plačilni sistem. **Moratorij se ne nanaša na inozemske svobodne tekoče račune pri češkoslovaških zavodih in tudi ne na kliriške račune.**

Beležke

Grof Ciano o odnošajih z Jugoslavijo

Kakor smo že zabeležili, potuje po Italiji večja delegacija »Jugorasa«, delavske organizacije JRZ. V sredo je bila delegacija v Rimu, kjer jo je sprejel tudi zunanji minister grof Ciano. Ta se je bil šele isti dan vrnil v Rim, ker je poprej spremljal ministrskega predsednika Mussolinija na njegovem potovanju po Julijski Krajini in po Benečiji ter je bil z njim tudi na jugoslovanskem ozemlju pri Planini. V svojem nagovoru na delegacijo »Jugorasa« je grof Ciano med drugim rekel:

»Vaš obisk mi je tem ljubši, ker sem z ducejem ravnokar bil na vašem romantičnem ozemlju, kjer sem videl veliko naklonjenost vašega naroda do Italije. Prijateljstvo med Italijo in Jugoslavijo se razvija tako, kakor je želeti, in se stalno krepi. Globoko verujem v vzajemnost in moč tega prijateljstva, ki ne sloni samo na pogodbi, temveč na skupni volji obeh sosednih držav. To naše prijateljstvo je mlado, toda mocno in vplivno v teh težkih in mučnih časih. Nadaljevali bomo s svojim koristnim diplomatskim delom.«

Ministrstvo za telesno vzgojo

Kakor smo že poročali, je bil minister za telesno vzgojo dr. Buić imenovan za bana primorske banovine, začasno vodstvo tega ministrstva pa je poverjeno ministru socialne politike Dragiši Cvetkoviću. Dr. Mirko Buić je v sredo dopoldne izročil ministrske posle svojemu nasledniku.

Novo sarajevsko pogrebno društvo

Zabeležili smo že, da so nezadovoljneži, ki so izstopili iz pogrebnega društva sv. Antona v Sarajevu, ustanovili novo pogrebno društvo sv. Frančiška. V taboru dr. Mačka očitajo novemu društvu, da ima političen značaj in da je naperjeno proti politiki dr. Mačka. Sedaj poroča »Hrvatski dnevnik«, da je društvo sv. Frančiška zaprosilo pristojni katoliški župni urad, naj bi župnik blagoslovil društvene prostore. Župni urad je odgovoril, da je nadškofijski ordinariat odklonil blagoslovitev, ker pravi namen novega društva take blagoslovitve ne dovoljuje.

Incident na Ljotićevem zborovanju

Službena agencija Avala je objavila sporočilo, ki pravi med drugim:

»V sredo dopoldne je prišel g. Ljotić v vas Selevac. Prijavil ni nobenega zborovanja, vendar pa so njegovi pristaši razširili letake, s katerimi so vabili na Ljotićeve shode v Selevcu in dveh sosednih vaseh. V Selevcu se je zbralo okoli 250 ljudi. Zastopnik sreskega načelstva je opozoril g. Ljotića, da se shod ne more vršiti, ker ni bil prijavljen. Ljotić je odgovoril, da bo shod kljub temu imel, oblasti pa naj store svoje. Takoj nato je g. Ljotić začel govoriti in je že s prvimi svojimi besedami težko žalil in klevetal najvišje državne činitelje. Nadaljeval je govor kljub opozorilom prisotnega uradnika. Ker se g. Ljotić tudi njegovemu pozivu, naj neha govoriti, ni hotel ukloniti, ga je uradnik pozval, naj gre z njim na občinski urad. Na potu so ju spremili vsi udeleženci shoda.

Pred občinsko hišo je padlo iz množice nekaj kamenja na orožnike, ki so bili tam v službi. En orožnik je bil ranjen v glavo. Orožniki so pozvali prisotne, naj se razidejo. Ko pa so jih ti še nadalje napadali, so orožniki po svojih službenih predpisih v samoobrambi izstrelili nekaj strelov, nakar so se vsi prisotni razbežali. Na mestu je obležal le Radosav Torlaković, poljedelec iz Selevca, ki je bil ranjen v želodec. Prepeljali so ga v smederevsko bolnico in operirali, vendar pa je kmalu po operaciji umrl. Uvedena je preiskava, da se doženejo napadalci in drugi izzivači tega nemilega incidenta.«

Bridka izpoved

Praški dopisnik beograjskega »Vremena« poroča svojemu listu, da je govoril v sredo zvečer z uglednim češkim politikom, ki mu je med drugim dejal:

»Ni znan primer, da bi zavezniki tako postopali z zaveznikom. Ne vemo več, kdo nam je večji nasprotnik, ali zavezniki, ali naši sovražniki. Jaz celo mislim, da bi se mi morebiti laže sporazumeli z našimi sovražniki kakor pa z zavezniki. Toda karte so padle in mi moramo igro igrati do konca, izpiti čašo pelina do dna. Mlade generacije pa bomo vzgojili v drugačnem duhu. Vzgojili jih bomo tako, da ne bodo verovale mnogo v prijateljstvo in fraze, temveč da bodo odrasle v spartanskem duhu.«

Ameriško samospoznanje

Ameriški listi hudo napadajo Anglijo in Francijo, da sta pustili Češkoslovaško na cedilu. Dnevnik »Washington News« se bavi s temi napadi v svojem uvodniku in pravi, da Američani nimajo pravice napadati Angleže in Francozov, ker so delno tudi oni sami odgovorni za sedanje dogodke. Če se je načelo splošne varnosti zrušilo, tedaj nosi tudi Amerika svoj del krivde. Ameriški kritiki pišejo, da bi bilo treba demokracijo braniti do zadnje kaplje krvi, pri tem pa mislijo na francosko in angleško kri, ne pa tudi na ameriško. In vrh tega v isti sapi zahtevajo, naj ostane Amerika nevtralna, kar se pravi, da ne bi smela Veliki Britaniji in Franciji prodati niti ene puške.

Smrt znanega železničarja

Beograd, 22. sept. p. Danes dopoldne je v Beogradu nenadno preminul, zadet od kapi Dragutin Ječmenić, upokojeni svetnik prometnega ministrstva. Pokojnik je bil med železničarji zelo znana osebnost. Dolgo let je vodil oddelek za brezplačne železniške karte in za znižane voznine. Pokojnik je bil brat adjutanta Nj. Vel. kralja generala Ječmenića.

Razpisana zdravniška mesta

Beograd, 22. sept. p. Službene Novine so danes objavile cele vrste natečajev za zdravniška mesta v državni službi. Med drugim v skrajšanem roku 15 dni razpisano tudi mesto šefa notranjega oddelka državne bolnišnice v Ljubljani.

Velike patriotične manifestacije v ČSR

Manifestacije se nikjer ne pretvarjajo v demonstracije

Praga, 22. sept. h. Današnji dan v Pragi je potekel v znamenju razgibanih množic, ki so preplavljale osrčje mesta, in v znamenju naglega razvoja političnih dogodkov, med katerimi je vzbudila posebno pozornost demisija celokupne vlade dr. Milana Hodže. Po splošnem pričakovanju naj bi sedaj prišla vlada narodne edinosti in solidarnosti, sestavljena iz zastopnikov vseh strank in ljudskih slojev ter iz odločilnih vojaških faktorjev.

Tudi danes je **stotisočglava množica, ki se je že v zgodnjih jutranjih urah nagnetla okrog parlamenta, na Vaclavskem trgu in v sosednjih ulicah, pokazala, da je do kraja razumela nastali položaj in skrajno potrebo, da da izraza kvečjemu svojim občutkom zaupanja v nacionalno vlado in vojsko, ne pa morebiti kakšnim demonstracijam in izgredom, ki bi nikakor ne olajšali odgovornosti polnega dela vrhovnim zastopnikom republike.** V tem smislu se je zvrstilo danes tudi nekaj proglasov in kratkih govorov odgovornih faktorjev, ki jih je množica **sprejela vedno znova z manifestacijami za državo, prezidenta republike, armado in njene poveljnike. Po mestu je množica valovala v sprevodih, se zbirala na trgih, do izgredov pa ni prišlo nikjer.**

Francoska poročila

Pariz, 22. sept. br. Manifestacije stotisočglave množice, do katerih je prišlo v Pragi danes dopoldne na Vaclavskem trgu in drugod v centru mesta, so potekle v popolnem miru in redu. **Nikjer ni prišlo niti do najmanjšega incidenta. Vse trgovine so bile odprte. Pri manifestacijah so sodelovali le ljudje, ki trenutno niso bili zaposleni, ter mladina.** Delavstvo je bilo vse na delu v tovarnah in delavnicah.

Tudi iz vseh drugih češkoslovaških mest prihajajo poročila o velikih manifestacijah za republiko, za prezidenta in češkoslovaško vojsko. V Brnu je pri teh manifestacijah sodelovalo okrog 100.000 ljudi, v Plznu preko 50.000. Pa tudi v Bratislavi in drugih slovaških krajih se je danes zvrstilo več manifestacijskih zborovanj, na katerih so se množice solidarno izražale za republiko, v kateri je edino mogoč svobodni razvoj slovaškega naroda.

Praga, 22. sept. AA. (Havas). Že zjutraj ob sedmih so se začele po praških ulicah patriotske manifestacije. Medtem ko so se snočnjih manifestaciji udeležili meščani in uradniki, so današnje priredili delavci, ki so prišli iz vseh krajev v mesto. V lepem redu in disciplini so defilirali pred spomenikom sv. Vaclava. Na čelu sprevoda so delavci nosili češkoslovaške narodne zastave z napisi »Branimo naše meje«. V trenutku je ogromna množica ljudstva zastala in zavladal je popoln mir, nakar je iz tisoč grl privrela navdušena pesem. Ljudstvo je pelo državno himno. Po uličnih hodnikih so stale ženske in jokale. Celo nekateri policisti, ki so vzdrževali red, se niso mogli vzdržati solza.

Zvečer normalna slika

Praga, 22. septembra. h. **Življenje se je v Pragi in tudi v drugih češkoslovaških mestih zvečer popolnoma normaliziralo. Vojaštvo ni nikjer interveniralo. Policija opravlja svojo običajno službo.**

Mobilizacija nacionalnih organizacij

Praga, 22. sept. br. Vse češkoslovaške organizacije, predvsem pa **sokolstvo, so pozvale že v zgodnjih jutranjih urah vse svoje članstvo, da se zbere na določenih zbornih mestih, kjer bo dobilo vsa navodila za nadaljnje zadržanje. Mobilizacija nacionalnih organizacij je uspela v vsakem pogledu.** Sokolstvo v krojih je ponekod prevzelo rediteljsko službo.

Položaj ob meji

Praga, 22. septembra. AA. (ČTK). V obmejnih pokrajinah je noč potekla v glavnem mirno, le nekaj napadov na obmejne carinarnice je bilo. Ti napadi pa niso zahtevali žrtev. Med drugim je bila napadena carinska obmejna postaja v Kunstadtu, dalje obmejna postaja v Bartosovicah, ki so jo napadalci zažgali. V Františkovih Laznih so henleinovci napadli policijski komisarijat, a so se morali brž umakniti. V aschkem okraju vlada mir.

Evakuacija obmejnega ozemlja

London, 22. septembra. AA. (Reuter) **Z nemško-češkoslovaške meje poročajo, da so češkoslovaške čete danes popoldne začele evakuirati sudetsko-nemške kraje.**

Solidarnost ameriških Čehoslovakov

New York, 22. sept. br. »Newyork Timesc« so danes objavili izjave voditeljev poldrugega milijona Čehov in Slovakov v Ameriki. Vsi češkoslovaški naseljenci v Ameriki so kakor en mož pripravljeni braniti svoj narod in njegove življenjske interese.

Sporazum dosežen?

Prve, še nepotrjene vesti o pogajanjih med Chamberlainom in Hitlerjem — Danes naj bi nemška vojska že zasedla obmejni pas

Godesberg, 22. sept. h. Prvi razgovor Chamberlaina in Hitlerja je trajal od 16. do 18.30. Nato so bili k razgovoru pritegnjeni zunanji minister Ribbentrop in politični strokovnjaki obeh delegacij. Kmalu po 19. uri se je angleški ministrski predsednik Chamberlain odpeljal nazaj v Petershof. Med potjo mu je prebivalstvo prirejalo manifestacije. Zvečer je Hitler njemu na čast priredil intimno večerjo.

Po informacijah poročevalca pariške agencije »Radio« se je današnji razgovor nanašal na ureditev sudetsko-nemškega problema, ki ga nemški politični krogi v Godesbergu smatrajo že za likvidiranega. Po omenjenih informacijah je bil sporazum dosežen v tem smislu.

1. Nemška vojska jutri zasede sudetsko-nemško področje na razdaljo 14 km od dosedanje češkoslovaške meje.

2. Izmenjava prebivalstva češkoslovaške in nemške narodnosti se izvrši v najkrajšem roku, tako da se odpravijo tudi jezikovni otoki na češkoslovaškem ozemlju.

3. Na obeh straneh se takoj prekličejo vsi dosedaj izdani vojaški ukrepi.

4. Demobilizacija se mora izvršiti v osmih dneh.

Agencija pravi nadalje, da se bodo jutri razgovori nadaljevali. Jutri bodo razpravljali o konferenci zastopnikov štirih velesil.

Po nadaljnjih informacijah iste agencije je češkoslovaška vojska že pričela evakuirati ozemlje, ki ga bo jutri zavzela nemška vojska.

Chamberlainov apel

Godesberg, 22. sept. br. Angleška delegacija je nocoj izročila novinarjem naslednji komunike:

»Danes popoldne se je ministrski predsednik Chamberlain sestal z vodjo nemške države in kancelarjem Hitlerjem. Razgovor se je pričel ob 16. in zaključil kmalu po 19. uri. Razgovori se bodo jutri nadaljevali. Ministrski predsednik Chamberlain je izrazil prepričanje, da je zdaj najvažnejše, da vse stranke in vsi prizadeti delujejo na to, da krajevne razmere na Češkoslovaškem ne postanejo takega značaja, da bi mogle na kakršenkoli način motiti nadaljnja pogajanja. Zaradi tega najresneje poziva k ohranitvi miru in reda in k opustitvi sleherne akcije, ki bi dovedla do kakršnihkoli incidentov.«

Razmejitvena komisija

Splošno sodijo, **da bo posebna mednarodna komisija v najkrajšem času izvedla priključek ozemlja z nemško večino k Nemčiji ter izmenjavo prebivalstva češkoslovaške in nemške narodnosti v ostalih krajih. Tej komisiji je treba dati možnost, da bo lahko v popolnem miru izvršila svojo nalogo.**

Hitler je Chamberlainu sporočil, da ima vesti o nemirih na Češkoslovaškem. Te vesti in kriza praške vlade ne dajejo poroštev, da bi se mogel v resnici mirno likvidirati ves problem. V tem smislu si je treba tudi tolmačiti zgoraj omenjeni Chamberlainov poziv.

V Pragi še ne vedo ničesar

Praga, 22. sept. h. V Pragi so informacije agencije Radio izzvale veliko pozornost. Po informacijah vašega poročevalca na uradnih mestih tak sporazum še ni znan. Nihče tudi ne ve ničesar o tem, da bi bila češkoslovaška vojska že evakuirala sudetsko-nemško obmejno ozemlje.

Odklonitev madžarskih in poljskih zahtev

London, 22. septembra. br. Po nocojšnjih vesteh iz Godesberga, je ministrski predsednik Chamberlain o priliki svojega današnjega prvega razgovora s Hitlerjem **odklonil poljske in madžarske zahteve po ureditvi položaja poljske in madžarske manjšine na Češkoslovaškem na analogen način, kakor naj bi se uredil sudetsko-nemški problem.**

Runciman se vrne?

London, 22. sept. br. Po vesteh agencije Reuter se bo lord Runciman s svojo delegacijo v kratkem vrnil v Prago. Potoval bo preko Nürnberga. Vendar se bo delegacija odpravila na pot šele po Chamberlainovemu povratku v London.

Tretji poskusni polet novega zeppelina

Friedrichshafen, 22. sept. AA. Nova zračna ladja Grof Zeppelin se je danes zjutraj ob 8.10 dvignila na svoj tretji poskusni polet, s katerega se bo vrnila kasno zvečer.

Grozne žrtve viharja v Ameriki

New York, 22. sept. AA. (Havas) Silen uragan, ki je besnel v Zedinjenih državah, je zahteval 120 človeških žrtev ter več tisoč ranjenih. Potopilo se je 700 ribiških ladij. Več sto hiš je bilo porušenih.

Glej tudi 5. stran!

Vremenska napoved

Zemunsko vremensko poročilo: Na jugu po večini oblačno, jasno in jutranja megla v severni polovici države. Temperatura se bo dvignila. Najmanjša je bila v Novem Sadu (6), največja v Mostarju (26 stopinj).

Vremenska napoved za danes: Po večini jasno z jutranjo meglo, v zahodnih krajih, deloma oblačno v ostalem delu države. Oblačnost se bo povečala na jugu in na vzhodu. Temperatura se ne bo bistveno spremenila.

Dunajska vremenska napoved: Deloma jasno in toplo vreme. Pozneje spet oblačno.

Zakaj sta Anglija in Francija odrekli

Nekaj novih podrobnosti o usodnih trenutkih v Pragi
Ostra sodba o vodilnih zapadnih državnikih

Praga, 22. septembra. b. »Lidove Noviny« podajajo naslednjo razlago zatajitve obeh zapadnih velesil v najbolj odločilnem trenutku:

»Angleški poslanik v Pragi je včeraj (v sredo) dopoldne sporočil svoji vladi, da bo češkoslovaška vlada sprejela nove predloge samo pod pogojem, da jih kasneje odobri češkoslovaški parlament. V zvezi s tem je zahtevala od Londona in Pariza odgovor, **ali bi prevzela nase vojaško obvezo, da priskočita Češkoslovaški na pomoč, ako bi bila pozneje napadena.** Po tej demarši češkoslovaške vlade je sledil doslej najostrejši pritisk poslanikov obeh zapadnih držav. Po angleških informacijah je šel francoski poslanik de Lacroix v svojih grožnjah Pragi celo tako daleč, **da bo Francija prepustila Češkoslovaško njeni usodi, ako takoj ne sprejme novega predloga. Od Rusije pa je prišel odgovor, da bo priskočila ČSR na pomoč le, ako bo tudi Francija izpolnila svoje obveznosti. V tem položaju češkoslovaški vladi ni preostajalo drugega, kakor da se vda.**

V razlago angleške in francoske zatajitve navajajo v Londonu, da sta **obe zapadni demokraciji izgubili vero vase in da ju vodijo ljudje, ki niso dorasli odgovornosti v tem zgodovinskem trenutku Evrope.** Chamberlain zaupa samo še osebnim dogovorom in kompromisom. Njemu je dovolj, ako se pred angleškimi volilci lahko pojavi kot mož, ki je ohranil mir in preprečil vojno. S tem adutom misli, da bo pri volitvah, ki bodo najbrž v kratkem razpisane, dosegel znova zmago konservativne stranke. Ker je opozicija proti Chamberlainu tudi v konservativnih vrstah precejšnja, se obotavlja sklicati parlament, katerega hoče postaviti pred izvršeno dejstvo. Vse je končno skvarilo tragično medsebojno nezaupanje vseh odgovornih činiteljev: Amerika ne zaupa Angliji, angleški konservativci so nezaupni nasproti francoskim socialistom, ti ne zaupajo Chamberlainu itd., tako da so se v odločilnem trenutku dejansko znašli vsi brez prave moči. K vsemu temu pa je treba končno dodati poglavitno nezaupanje, nezaupanje vseh treh držav do Rusije, ki naj bi v odločilni srednjeevropski vojni stala na njihovi strani z nevarnostjo, da bi zaigrala prvo violino.«

Zbeganost Amerike

Listi očitajo vladi, da ni ničesar storila za rešitev evropske krize, drugi pa zahtevajo še večjo izolacijo

New York, 22. septembra. AA. (Havas). Vsi današnji jutranji ameriški časopisi so si edini v tem, da je prav, da Amerika ni izrekla svoje sodbe ter zavzela svojega stališča glede nastopa Francije in Anglije pri češkoslovaškem vprašanju. To velja posebno zaradi tega, ker Združene ameriške države niso storile nikakega koraka, da bi preprečile ta sklep. Listi poudarjajo, da ameriško ljudstvo in javno mnenje v USA ni dovolj poučeno o tej evropski zadevi ter da ne vedo, v kakšnem položaju sta se znašli zahodnoevropski demokratični državi in med kakšnimi alternativami sta morali izbirati.

Washington, 22. septembra. AA. (Havas). Komentarji številnih ameriških časopisov poudarjajo predvsem dva momenta. Prvič strah, da bi takšna rešitev mogla pomeniti nevarnost za bodoče, drugič pa mnenje, da se Združenim ameriškim državam ni treba interesirati za stvar, kadar gre za skupno odgovornost demokratičnih držav. »Evening Standard« zamerja sedanjim oblastnikom v USA, da so s svojimi platoničnimi govori dajali poguma evropskim demokratičnim državam in da niso pristali na to, da bi jim obljubili kako konkretno pomoč. Po mnenju tega lista bi moglo takšno zadržanje Združenih ameriških držav privesti do tega, da bi svet smatral za krive Združene države, češ da so ščuvale Evropo k vojni, a niso hotele prevzeti nase svojega dela odgovornosti.

Neka oseba iz zunanjega ministrstva je izjavila novinarjem: Ameriko je danes zajel val izolacionizma. Ta val je samo reakcija. Toda kadar ta val premine, se bodo Amerikanci zavedli, da so tudi oni neposredno izpostavljeni in da bo njihova solidarnost z evropskimi demokracijami postala nujna potreba.

Velik požar pri Kamniku

Kamnik, 22. septembra

Davi okrog 11. je nastal ogenj na živinskem hlevu posestnika Janeza Kosirnika v Tunjiški mlaki pri Kamniku. Ogenj je zajel ves objekt, poleg katerega je stala lična stanovanjska hišica, skedenj, drvarnica in šupa. Plamen se je z veliko naglico razširil na vsa ta poslopja. Domači so bili na njivi, kakih 400 m oddaljeni, in so takoj prihiteli domov gasit, a niso mogli rešiti skoraj ničesar. Ognja niso mogli niti omejiti in je vse pogorelo do tal. Kako je ogenj nastal, ni znano. Posestnik je bil zavarovan za 20.000 din, škoda pa znaša nad 100.000 din, in sicer zaradi tega, ker je pogorelo v hiši tudi mnogo tisočakov gotovine, last štirih sinov in hčerke, ki so imeli denar hranjen v omarah. Uboga družina ni rešila skoraj nič drugega kakor golo življenje. Iz pritličja goreče hiše so spravili na varno nekaj pohištva, rešili pa so tudi živino, dočim do denarja, ki je bil na podstrešju, niso mogli.

Kralj Boris v Berlinu

Berlin, 22. sept. AA. (DNB) Bolgarski kralj Boris je prispel iz Švice ter obiskal svojega očeta, bivšega kralja Ferdinanda v Koburgu. Danes dopoldne je kralj Boris prispel v Berlin.

Povratek regenta Horthyja

Budimpešta, 22. septembra. AA. (Reuter). Madžarski regent Horthy se je vrnil danes zjutraj z lova v Vzhodni Prusiji.

Tragedija brezposelnega natakarja

Z enim dinarjem v žepu je umrl sredi hoste

Prežganje pri Litiji, 22. septembra

Danes so pokopali na prežganjskem pokopališču 39letnega Zvonimira Štrusa, ki je bil rojen v Tržiču, po svojem že pokojnem očetu pa je bil pristojen v trebeljevsko občino. Bil je izučen za natakarja in je služboval po raznih krajih naše države. V zimskem času je služboval v neki beograjski restavraciji, v maju pa je bil odpuščen iz službe. Kakor kažejo podatki v njegovi poselski knjižici, se je stalno prizadeval, da bi dobil namestitev. Redno je hodil na borzo dela, a vsa pota so bila zaman. Ker je bil brez sredstev in je večkrat stradal, je dobil tudi kako malenkost za podporo. Zabeležili so mu jo v poseben seznam, ki so ga našli zdaj pri njem. Podpora pa ni presegala naenkrat 60 dinarjev.

Štrus je zaradi skrbi in bede obolel. Zato je bilo še manj verjetno, da bo dobil službo natakarja. Beograjska mestna uprava ga je kot brezposelnega in obolelega dala odvesti v domovinsko občino. V Trebeljevu pa ni nikogar poznal, saj menda ni bil sploh še nikoli v teh krajih. V začetku tedna je dopotoval s prisilnim voznim listom do Litije, nato je sam krenil v trebeljevsko občino. Očitno je zbolel na šenu, saj je bil ves zabuhel v glavo. Nekaj dni se je potikal okrog samotnih hribovskih naselij, kakor zdaj pripovedujejo kmetje, ki so večkrat opazili zbeganega moža, dal pa ni na nobeno vprašanje odgovora, kdo je in kaj hoče. Predvčerajšnjim je neka žena opazila čudnega popotnika na robu hoste v vasi Reka-Gozd. Sedel je na tleh, težko hropel in je trgal neke papirje in jih razmetaval. Nato se je vlegel na tla in tolkel okrog sebe in ruval zemljo in praprot. Žena se je čudnega prizora močno prestrašila, stekla je domov in je obvestila o tem svojega moža. Nato sta se vrnila na gozdno pot, kjer sta res našla tujca. A tedaj je že ležal nepremično in ko sta se oba nanj sklonila, sta spoznala, da je že mrtev.

O dogodku sta zakonca obvestila župana Galeta in orožnike v Veliki Štangi. Sestavili so zapisnik. Identiteto so ugotovili po delavski knjižici, nakar so truplo prepeljali v mrtvašnico na Prežganje. Pri mrtvecu so našli dvoje ključev, v žepu pa je imel le en dinar premoženja. Prvotno so zaprosili za obdukcijo in sodni ogled, zaradi pomanjkanja kreditov in poročila, da ni bil storjen nad pokojnikom nikak zločin, pa zaprošene komisije ni bilo. Zato so ga davi pokopali brez dognanja, za čem je umrl nesrečni natakar. Dogodek je izzval obilo pomilovanja z nesrečnim, a žal nepoznanim občanom.

Na jesenskem živilskem trgu

Cene nekaterim potrebščinam so previsoke

Ljubljana, 22. septembra

Živilski trg je ves v znamenju jeseni, bil pa je včeraj manj založen, nego bi bilo pričakovati. Hrušk, jabolk, sliv, zlasti pa grozdja je letos dovolj. Prihaja največ banatskega, med domačim pa kakor navadno, prevladuje belokrajinsko. Banatsko prodajajo od 4 do 8 din kg, belokrajinsko pa po 4 do 6 din. Precej je šmarnice, ki še ni prav dozorela.

Kar je štajerskih in prekmurskih jabolk, jih prodajajo po 4, 5 in 6 dinarjev. Jabolka iz Tunjic, Novega mesta in Loke so najdražja po 4 din. Z njimi je bil trg precej založen in so jih tudi gospodinje pridno kupovale. Močno povpraševanje je bilo po svežih gobah, ki so zadnji čas precej drage — kg po 10 do 12 din ali merica po 4 din. Največ jih je z Dolenjskega. Češplje so izključno bosanske, domačih je bila morda samo ena košarica. Pomladna slana je letos opravila svoje. Bosanske so po 4 do 6 din kg.

Z jajci je bil trg še dovolj založen in jih prodajajo 12 za kovača, lepša so pa tudi po dinarju. Perutnina se je dobro prodajala: kokoši po 20 do 30 din, piščanci po 16 do 20, ali par po 30 do 34 din.

Mlečni izdelki imajo stalne cene: čajno maslo 26 do 34, navadno pa do 30, bohinjski sir po 28, trapist pa po 16 do 20 din. Med zelenjavo je precej endivije. Tudi fižola ni manjkalo, cenijo ga stročjega po 3 do 3.50, zluščenega pa po 3 din za liter. Kislo zelje je po 3, kisla repica po 2.50 din. Glavnatega zelja je dovolj in so mu cene od 25 par do 1.50 din glava. Danes je prišlo na trg precej krompirja na debelo in ga prodajajo po 75 do 80 par kg, medtem ko je na drobno po dinarju. Videli smo tudi že prvi kostanj, prinesel ga je nekdo s Štajerskega in ga prodal po 4 din za liter. Paprike je bilo v obilju in ste jo dobili po 4 do 5 komadov za dinar. Paradižnik je bil zjutraj po 3, proti enajsti uri pa se je dobil tudi že po dva dinarja. Sploh je velika razlika v cenah zgodaj zjutraj in proti poldnevu, ko začno cene naglo padati.

Slab živinski sejem

Po dolgih tednih slinavke in parkljevke, ki sta ustavili vsako redno kupčijo z živino, se je v sredo dopoldne na mestnem sejmišču na Poljanski cesti spet vrnil reden živinski sejem. Mnogi so pričakovali, da bo spričo dejstva, da je bil dogon živine kakšna dva meseca prepovedan, na sejmišču precej živahen vrvež. A kakor se je izkazalo, so bile napovedi v listih očitno prekasne, zakaj današnji sejem je bil tako od kupcev kakor od prodajalcev nad vsako pričakovanje slabo obiskan. Kmetje iz bližnje in daljnje okolice so nudili naprodaj samo kakšen dober ducat goveje živine, med drugim dva para volov. Malo boljši je bil konjski sejem, na katerem je bilo kakšnih 30 konj, med njimi nekaj prav lepih živali. Na ponudbo je bilo tudi nekaj prašičev in praset, a so jim bile cene neenake.

Gospodarstvo

Ukrepi za zaščito češkoslovaške valute

Stalni odbor češkoslovaškega parlamenta je na svoji seji dne 19. t. m. odobril ukrepe s katerimi se poostrujejo dosedanje določbe o zaščiti valute. Strožji predpisi imajo namen preprečiti, da bi se v sedanjih kritičnih časih obstoječa situacija poslabšala s tihotapstvom deviz in valut, z iznašanjem kapitala in vrednot v inozemstvo ali pa s tem, da se tekoči dohodki iz inozemstva ne bi vnašali v državo. Po novi uredbi se kaznuje oni, ki iznaša kapital v inozemstvo, ali namenoma pušča kapital v inozemstvu, če presega vrednost kaznivega dejanja 500.000 Kč, kakor tudi oni, ki razširja neresnične vesti, ki lahko škodujejo nacionalni valuti, s težko ječo od 1 do 10 let in se tako dejanje smatra kot zločin; če pa presega vrednost kaznivega dejanja 5 milijonov Kč ali če gre za posebno obremenjujoče okolnosti, znaša kazen 5 do 20 let. Z obsodbo izgubi obsojenec državljanske časti, ne pravice, njegovo premoženje pa se lahko zapleni. Tudi za ostale prestopke in za davčne delikte se kazni občutno poostrijo.

Z nadaljnimi ukrepi bo nanovo urejeno razmerje med češkoslovaško državo in češkoslovaško Narodno banko. Češkoslovaški obtok bankovcev obstoja namreč do višine državnega dolga pri češkoslovaški Narodni banki iz bankovcev, ki so prav za prav državni bankovci. Pri tem gre za bankovce, ki jih je svoječasni bančni urad finančnega ministrstva prevzel od Avstro-ogrske banke. Navzlic temu je bilo tudi za ta del obtoka bankovcev doslej predpisano zlato kritje. Vprašanje teh bankovcev bo sedaj na novo urejeno. Bankovci po 100 Kč bodo zopet proglašeni kot državni bankovci in se bo s tem izravnal državni dolg pri češkoslovaški Narodni banki, z ostankom pa bo država plačala kratkoročne obveznosti in bo s tem podprla mobilnost denarnih zavodov. Na novo bodo urejene tudi zakonske določbe glede dajanja kredita pri češkoslovaški Narodni banki. Neposredno dajanje posojil državi bo nedopustno, pač pa bo Narodna banka lahko dajala državi kredit na carinske, davčne in slične menice.

Banatski kmetijski delavci se predčasno vračajo iz Nemčije

Novosadski »Dan« objavlja iz Vršca naslednji dopis: Številni kmetijski delavci se sedaj vračajo z dela v Nemčiji. Nekaterim je potekla doba zaposlitve, nekateri pa se vračajo domov predčasno, ker ne morejo vzdržati tamošnjih pogojev zaposlitve. Kmetijski delavci se vračajo iz Nemčije predvse mv nemška naselja v Banatu, odkoder je šlo največ delavcev v Nemčijo. Sedaj opisujejo težavne razmere, v katerih so živeli. Pomanjkanje živil in nezadostna mezda so vzrok, da so ti delavci zapustili delo. Tukajšnji listi navajajo podrobnosti o vrsti in kakovosti prehrane, ki so jo imeli v Nemčiji. Iz teh podrobnosti se vidi, da je prehrana nemškega kmetijskega delavstva pri posameznih delodajalcih mnogo slabša v primeri s prehrano povprečnega kmetijsekga delavca v Jugoslaviji. Kmalu po prihodu na delo v Nemčijo so si naši delavci zaželeli, da se vrnejo v Jugoslavijo, kjer jim je po lastnem priznanju zajamčena vsaj zadostna prehrana.

Gospodarske vesti

= **Izvozne omejitve za surovine v Franciji in Švici.** Te dni je francoska vlada s posebno uredbo izdala izvozno prepoved za celo vrsto surovin, med drugim za volno, usnje, kože železne odpadke, staro železo itd., torej za surovine, ki so važne v vojnem gospodarstvu. Še preden je bila objavljena ta uredba, je vlada pustila ustaviti na meji vse take pošiljke. Z uradne strani je bilo sporočeno, da imajo ti gospodarski varnostni ukrepi samo začasen značaj. Izvozna dovoljenja, ki so bila izdana do 10. septembra so bila obenem proglašena kot neveljavna. — Švicarska vlada pa je zaradi sedanje nesigurne situacije in nevarnosti pomanjkanja surovin, ki jih mora v normalnih časih uvažati, uvedla izvozna dovoljenja za izvoz posameznih surovin, starih kovin in odpadkov. Namen tega ukrepa je, da se ne bi te surovine zaradi spekulativnih razlogov izvolile v inozemstvo, s čemer bi bilo oškodovano narodno gospodarstvo. Tudi švicarska vlada je sporočila, da gre samo za ukrepe prehodnega značaja.

= **Pomanjkanje železa v Nemčiji.** Čeprav se produkcija železa in jekla drži v Nemčiji na znatni višini, vlada zaradi naglega oboroževanja in številnih utrjevalnih manjkanje železa. Poročali smo že, da je manjkanje železa. Poročal smo že, da je maršal Göring odredil po vsej državi zbiranje starega železa preko napadalnih oddelkov. Že v teku poletja so pri javnih zgradbah kakor tudi pri številnih privatnih posestvih odstranili železne ograje. Te dni pa je generalni inspektor za ceste v Nemčiji odredil, da je treba z državnih cest odstraniti vse železo, ki se da pogrešati. Zlasti se morajo odstraniti železne ograje na mostovih, železni drogovi, železni odbijači, prometni znaki in napisi iz železa ter se morajo nadomestiti z lesenimi ograjami in lesenimi drogovi ter z napisi iz lesa ali iz druge tvarine. Nadalje je odredil, da se morajo takoj vse tračnice cestnih železnic na progah, ki se ne uporabljajo, odstraniti. To delo bodo opravile leteče kolone.

= **Avstrijski izvoz v Vzhodno Evropo.** Dunajski listi razpravljajo o bodočih nalogah avstrijske zunanje trgovine ter poudarjajo, da ima Avstrija nalogo izgraditi tradicionalne trgovinske zveze z Vzhodno Evropo. Doslej je bila avstrijska zunanja trgovina do 80% v židovskih rokah. Izločitev Židov je skupaj z valorizacijo šilinga povzročila, da je sedaj avstrijski izvoz zelo oslabljen in je treba izvozno trgovino na novo izgraditi. Listi pozivajo vse one, ki poznajo gospodarske razmere v državah Vzhodne Evrope še iz časa prejšnje monarhije ali na podlagi sorodstvenih, poklicnih in drugih zvez, da se javijo, ker se jim v trgovini s temi državami nudijo lepe možnosti udejstvovanja.

= **Naraščajoča zaposlenost v ameriški železarski industriji.** Ameriški institut za železo in jeklo poroča, da se je v prejšnjem tednu zaposlenost ameriških železarn in jeklarn dvignila na 47.3% kapacitete nasproti 45.3% v prejšnjem tednu; v začetku letošnjega leta je znašalo izkoriščanje kapacitete manj nego 30%. Produkcija surovega jekla se je že v avgustu dvignila na 2.55 milijona ton (lani v avg. 4.88) nasproti 1.98 milijona ton v juliju in 1.70 milijona ton v februarju, ko je produkcija dosegla po lanski reakciji najnižje stanje.

= **Izročitev druge polovice 3% državnih obveznic za likvidacijo kmetskih dolgov.** Na predstavko Udruženja bank v Novem Sadu je Privilegirana agrarna banka poslala preko trgovinskega ministrstva naslednji odgovor glede izročitve druge polovice 3% državnih obveznic za likvidacijo kmečkih dolgov: Drugo polovico 3% obveznic za likvidacijo kmečkih dolgov ni mogoče izdati denarnim zavodom prej, nego se izvrši končni sprejem kmečkih dolgov, ki so jih oddali denarni zavodi Privilegirani agrarni banki. Ta definitivni sprejem je že v teku in so vsem denarnim zavodom, pri katerih je sprejem kmečkih dolgov definitivno izvršen, stavljene na razpolago tudi obveznice do polnega zneska, ki jim pripada. Tako je izročitev drugega dela teh obveznic dejansko že v teku. Definitivni prevzem kmečkih dolgov bo izvršen pri večini denarnih zavodov do konca letošnjega leta, tako da bodo denarni zavodi dobili državne obveznice do polnega zneska.

= **Dobave.** Gradbeni oddelek direkcije drž. železnic v Ljubljani sprejema do 27. t. m. ponudbe za dobavo cinkovih trakov. Direkcija drž. rudnika v Brezi sprejema do 28. t. m. ponudbe za dobavo jamskih kontaktov in signalnih zvoncev. Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 28. t. m. ponudbe za dobavo portlandskega cementa, rešet za klasiranje premoga in ognjegasnih brizgalk. Direkcija drž. rudnika v Vrdniku sprejema do 29. t. m. ponudbe za dobavo jeklene vrvi, do 13. oktobra pa za dobavo krovne lepenke, rešetk za bencinske svetilke in rudarskih lopat. Uprava vojnotehničnega zavoda v Kragujevcu sprejema do 1. oktobra ponudbe za dobavo manesmanovih cevi, do 7. oktobra za dobavo elektrotehničnega materiala, do 7. oktobra pa za dobavo centrifugalne električne sesalke. Direkcija drž. železnic v Subotici sprejema do 3. oktobra ponudbe za dobavo tovornega avtomobila. Štab mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 10. oktobra ponudbe za dobavo ključavnic, kljuk, okovja i dr. za pohištvo.

= **Licitacije.** Dne 26. t. m. bo v komandi 39. pešadijskega polka v Celju licitacija za dobavo alkoholnega kvasa. Dne 5. oktobra bo pri komandi vojašnice viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja v Ljubljani licitacija za popravilo poda v vojaškem objektu. Dne 6. oktobra bo pri direkciji drž. železnic v Ljubljani licitacija za dobavo krp in bombaževine, 13. oktobra za dobavo materiala za zračno zavoro tovornih vagonov in 15. oktobra za dobavo jekla za izdelavo lokomotivskih ročic in batnih teles.

Borze

22. septembra

Na ljubljanski borzi so se danes angleški funti trgovali nespremenjeno po 238. V zagrebškem privatnem kliringu je bil promet v grških bonih po 31. Nemški kliriški čeki so po včerajšnji okrepitvi zopet popustili in stanejo v Ljubljani, Beogradu in Zagrebu 14.00, za 15. oktober pa v Zagrebu prav tako 14.00.

Na zagrebškem efektnem tržišču je bila tendenca v državnih papirjih nekoliko čvrstejša in je bil zabeležen promet po 460 do 461 (v Beogradu je tečaj prvotno popustil in so bili zaključki po 450, pozneje po 455, ob sklepu pa se je nudil denar po 458). Promet je bil zabeležen še v 6% dalmatinskih agrarnih obveznicah po 88 (v Beogradu po 86.25 — 86.50).

DEVIZE

Ljubljana. Amsterdam 2378.41—2393.01, Berlin 1757.03 — 1770.90, Bruselj 740.95, — 746.01, Curih 996.45 — 1003.52, London 211.80—213.86, New York 4361—4397.32, Pariz 118.61 — 120.05, Praga 151.19 — 152.29, Trst 230.69 — 233.78.

Curih. Beograd 10, Pariz 11.93, London 21.28, New York 441.25, Bruselj 74.40, Milan 23.25, Amsterdam 238.50, Berlin 176.40, Stockholm 109.75, Oslo 106.95, Köbenhavn 95.05, Praga 15.1750, Varšava 83, Budimpešta 87.50, Atene 3.95, Bukarešta 3.25.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 460 — 461, 4% agrarne 60 — 61, 4% severne agrarne 58 — 60, 6% begluške 88 — 90, 6% dalm. agrarne 87 — 88, 7% stabiliz. 95 den., 7% invest. 98.50 — 99.50, 7% Blair 88.50 — 90, 8% Blair 91 — 93; delnice: Trboveljska 170 den. Šećerana Veliki Bečkerek 600 bl.

Beograd. Vojna škoda 458 — 459 (450 — 455), za okt. — (460), za dec. (458.50), 4% agrarne 62 bl., 4% severne agrarne 61 bl., 6% begluške 87.50 — 88 (87.50 — 88), 6% dalm. agrarne 86 — 86.50 (86.25 — 86.50), 7% stabiliz. 98 bl., 7% invest. 99.50 bl. (98.50), 7% Blair 88 den. (88.22 — 89), Narodna banka 7300 bl., PAB 213 den.

Blagovna tržišča

ŽITO

+ **Chicago,** 22. septembra. Začetni tečaji: **pšenica:** za sept. 63, za maj 65; **koruza:** za sept. 51.25.

+ **Winnipeg,** 22. septembra. Začetni tečaji: **pšenica:** za okt. 61.50, za dec. 61.25.

+ **Novosadska blagovna borza** (2. t. m.). Tendenca nespr. **Pšenica:** baška, okol. Novi Sad in Sombor, 79 kg 153 — 155; sremska 79/80 kg 155 — 157; slavonska 78/79 kg 152 — 154; gornjebaška in gornjebanatska, 79/80 kg 155 — 157. **Rž:** baška 144 — 146. **Ječmen:** baški in sremski 64/65 kg 145 — 150; pomladni 68 kg 180 — 185. **Oves:** baški sremski slav. 135 — 140. **Koruza:** baška in sremska 140 — 142; banatska 139 — 141. **Moka:** baška in banatska »0g« in »0gg« 255 — 265; »2« 235 — 245; »5« 215 — 225, »6« 195 — 205; »7« 165 — 175; »8« 110 — 115. **Otrobi:** baški 94 — 100. **Fižol:** baški beli brez vreč 337.50 — 342.50.

BOMBAŽ

+ **Liverpool,** 21. septembra. Tendenca mirna. Zaključni tečaji: za okt. 4.55 (prejšnji dan 4.53), za dec. 4.62 (4.60), za april 4.69 (4.66).

+ **New York,** 21. septembra. Tendenca stalna. Zaključni tečaji: za okt. 7.95 (8.00), za dec. 8.00 (8.04).

V neizmerni žalosti javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je umrla danes ob 14. uri v najlepšem cvetu mladosti naša iskreno ljubljena hčerka

ANICA

previdena s tolažili svete vere.

Pogreb bo v soboto ob pol 16. uri izpred hiše žalosti na Zidanem mostu na radeško pokopališče, kjer jo bodo položili v rodbinsko grobnico.

Prosimo za tiho sožalje.

ZIDANI MOST, 22. septembra 1938.

Žalujoča rodbina
Juvančič

Godesberg

Kraj, kjer sta se sestala Hitler in Chamberlain

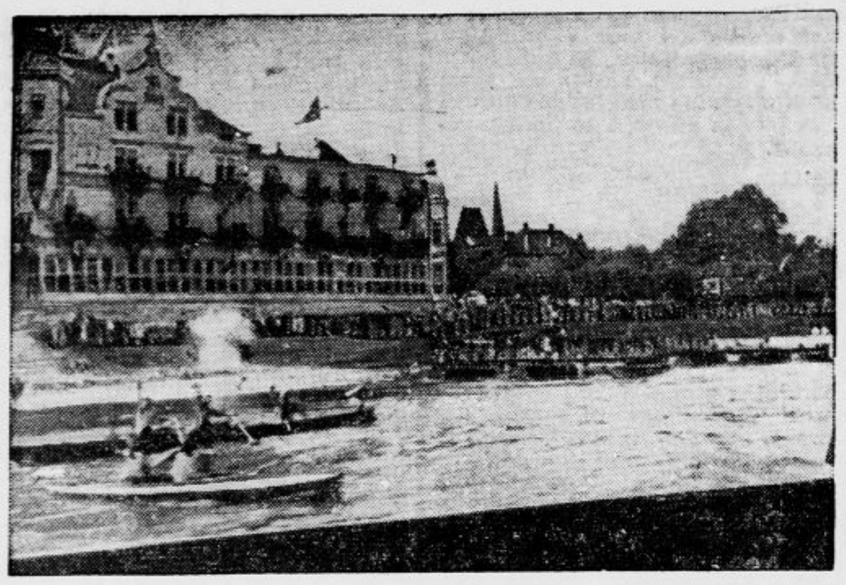

Kraj, ki sta si ga Hitler in Chamberlain določila za svoj drugi sestanek in ki leži ob Renu komaj eno uro od Kölna, je eden najlepših in najbogatejših v Nemčiji. Sestoji večinoma iz vil v parkom podobnih vrtovih, ki so si jih postavili ne samo največji trgovci in tovarnarji iz Kölna, temveč tudi visoki uradniki in častniki bivšega nemškega cesarstva, ki so prihajali po svoji upokojitvi sem, da bi večer svojega življenja prebili v miru in udobnosti. Godesberg je majhno mestece in ima le malo trgovin na svojih poslovnih cestah, kajti vsakdanje potrebščine si hodijo njegovi bogati stanovalci kupovat rajši v bližnji Bonn ali Köln.

Sredi mestca se dviga grajski hrib z gradom Godesbergom, ki izvira iz 13. stoletja in je že nekoliko stoletij razvalina. Ob vznožju hriba stoji sredi lip znamenita gostilna »Pri lipi«, kjer je staro shajališče bonnskih študentov. Njena lastnica Aennchen Schumacher, ki je nekoč slovela po svoji lepoti in mladosti, je sicer že leta mrtva, še vedno pa prihajajo sem študenti na svoje krokarije.

Drugače je v kraju samem le še malo znamenitejših poslopij. Hotel Dreesen, kjer se bosta oba državnika sestala, še pred malo leti ni spadal med najbolj znane hotele ob Renu. Sloves mu je dal potem Hitler s svojimi čestimi obiski. To je dolga stavba s teraso, s katere je krasen pogled čez veletok in na verige nizkih gora ter vinskih goric na nasprotnem bregu. Lep pogled ima človek s terase tudi na mestece Königswinter, na grič Petersberg z najrazkošnejšim hotelom ob Renom in na razne gradove ter grajske razvaline.

To je torej kraj, kamor je šla Anglija oddajat spet velik kos svoje svetovne moči.

Zračni vrtinci nad Florido in Dansko

Po zadnjem poročilu vremenskega zavoda v Miamiju na Floridi se temu polotoku s silno brzino bliža tornado. Zdi se, da bo pustošil posebno mesta Kay West in Jacksonville. Prebivalstvo so opozorili na bližajočo nevarnost, nakar je pobegnilo iz ogroženih krajev.

Nenavadno silen zračni vrtinec je šel te dni preko severne Danske med Aalborgom in Thistidom. Posebno pri Halvrimmenu je napravil mnogo škode, odnesel je mnogo streh in pobil na stotine šip, nekatere hiše pa enostavno podrl. Smrtnih žrtev ni bilo.

Nov serum proti slinavki

Po desetletnih poskusih je prof. Waldmann iz Greifswalda sestavil serum, ki se je izvrstno obnesel proti slinavki in parkljevki. V začetku letošnjega aprila je napravil prve poskuse z dokončno sestavljenim serumom, cepil je 45.000 živali. Uspeh je bil skoraj stoodstoten, kajti samo v 0.14 odstotka vseh primerov so živali potem obolele in še te le v lahki obliki. Cepivo ni učinkovalo samo dva meseca, kakor je Waldmann spočetka mislil, da bo, ampak več nego pet mesecev.

Naslednik „Leviathana“

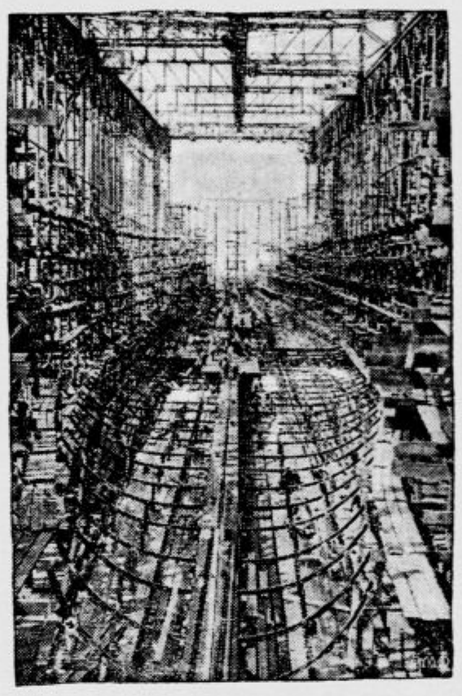

V Newport-Newsu v Virginiji so začeli graditi 200 m dolg prekomornik, ki bo odrival 34.000 ton in bo imel prostora za 1900 potnikov ter članov posadke. Ta parnik naj nadomesti stari »Leviathan«, ki je svoje že opravil

Vedno novi atentati v Palestini

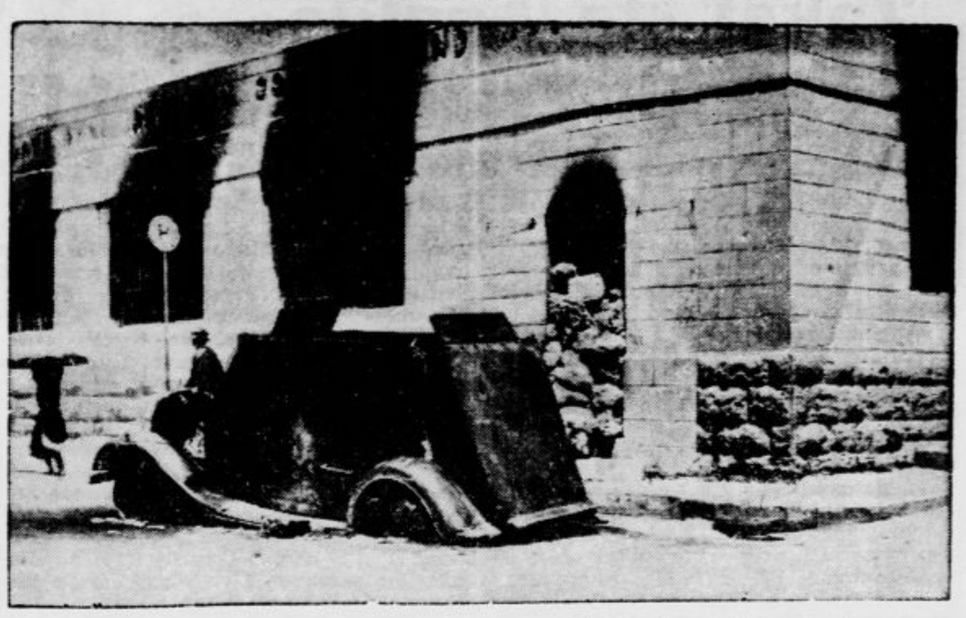

Policijski avtomobil, ki ga je v Hebronu poškodovala Arabčeva bomba

Praška kulturna statistika

Značilne številke iz kulturnega življenja bratskega naroda

Statistični urad mesta Prage je objavil številke o kulturnem gibanju v tem mestu za mesec maj letošnjega leta. Ta redna statistična poročila so v ostalem nekaj, v čemer Praga, ki šteje 962.000 prebivalcev, prednjači mnogim drugim svetovnim velemestom.

Mesec maj je bil za večino kategorij javnega kulturnega življenja neugoden, kar je pač v zvezi z letnim časom. Navzlic temu je praška mestna knjižnica, ki je le ena izmed premnogih knjižnic v češki prestolnici, posodila svoje knjige 70.803 obiskovalcem, in sicer 137.728 knjig. Razen tega je mestne čitalnice obiskalo 16.546 ljudi.

V tem mesecu je izšlo 594 neperiodičnih tiskov, med temi 461 v češkem jeziku. Od tega je bilo spet 426 izvirnih čeških del. Dnevno je izšlo (če ne štejemo nedelj) torej 14 del.

Gledaliških predstav je bilo 410 in na teh so predvajali 420 odrskih del. Uprizorili so med drugim izvirna dela 57 čeških avtorjev.

Umetniških razstav je bilo 79 s 1353 razstavljenimi deli upodabljajoče umetnosti. Čeških razstavljalcev je bilo 60.

V maju letošnjega leta je bilo v Pragi nadalje 65 koncertov, na katerih so izvajali 813 skladb. Med temi je bilo 493 skladb domačih avtorjev.

Na 1000 prebivalcev velike Prage je v istem času odpadlo: 73.6 obiskov mestne knjižnice 161.2 izposojenih knjig, 0.6 izdaj neperiodičnih tiskov, 1049 obiskov kinematografov, 173 radijskih sprejemnikov.

K tej statistiki, ki kaže pri vsej svoji nazornosti vendarle komaj majhen del kulturnega življenja češkoslovaške prestolnice, pripominja »Prager Presse«: Kdor nas pozna, ve, da je kulturno življenje v Brnu, Bratislavi in mnogih drugih mest v republiki in celo v provinci v marsikaterem oziru še intenzivnejše, nego more biti v naši z naglico gibajoči se prestolnici.

Čapkova vera

Sloviti češki pisatelj Karel Čapek je v teh težkih dneh naslovil v radiu na svoje ljudstvo poziv, v katerem pravi med drugim:

»Ne gre samo za boj za naša tla, temveč tudi za naše duše. Ne obupujte. Moralnih pozicij za nobeno ceno ne smemo zapustiti. Naša narodna vera, vera husitov, Komenskega, Masaryka, je vera v pravičnost in božjo ljubezen. Ne verjemiti zlu, tudi če bi začasno na videz dosegel kakšne uspehe. Doživeli bomo, da se bo Babilon lažni in nasilja zrušil za stoletja. Kolo zgodovine se ne da ustaviti, vse človeštvo ne bo posurovelo in se poneumnilo. Na svetu ne bosta trajno vladala nespamet in zla volja. Ta boj se bo bil, bodisi danes ali čez leto. Naš položaj bo vedno trden, kajti svojo dušo si bomo ohranili, tudi če svet propade.«

Rešilna krogla namesto rešilnega čolna

„Kolumbovo jajce“ za reševanje ljudi s potapljajočih se ladij

V Londonu zbuja ta čas splošno zanimanje model nove reševalne priprave, ki ga je zgradil angleški ladijski inženjer Ronald T. Mason. To je pravo »Kolumbovo jajce« za reševanje ljudi pri ladijskih nesrečah.

Masonov izum pomeni pravo revolucijo proti pojmu reševalnega čolna. Njegov novi rešilni »čolni« bodo kovinaste — krogle. Izumitelj si zamišlja, da bodo imele povprečno premer 4 m. V zunanjem kovinskem plašču bi bil prostor za člane posadke in ta prostor bi visel v krogli na kardanskem sistemu, tako da moštvo ne bi bilo več predano valovanju morja. V notranjem prostoru so klopi. Rešenci bi se v tej napravi ne borili torej več z elementi, krogli bi pa tudi ne škodovalo, če bi postala igrača morja.

V reševalni krogli bodo živila, ki bi štirinajstim ljudem omogočala živeti dva tedna ali še več. V njej bi bila tudi oddajna postaja na kratke valove, ki bi imela 30 do 40 km območja. Končno bi namestili na vrh krogle v prostor, ki voda ne bi prišla do njega, okrog sto raket za rabo podnevi in ponoči.

Takšna krogla, ki se ne more potopiti in ki ji valovi in veter ne morejo škodovati, bi zadostovala za posadko srednje velikega tovornega parnika. S potapljajočega se parnika bi posadka stopila v kroglo, se vanjo zaprla in nato bi jo s pritiskom na vzvod ločila od ladijskega trupa. V mirnem vremenu bi se dala s pomočjo pedalov poganjati naprej, v slabem vremenu parnikom, ki bi prihiteli na pomoč, ne bi bilo potrebno posadko rešiti takoj iz krogle, temveč bi to lahko navezali na vrv in vlekli za seboj, dokler bi se vreme ne izboljšalo.

Cerkev iz betona in stekla

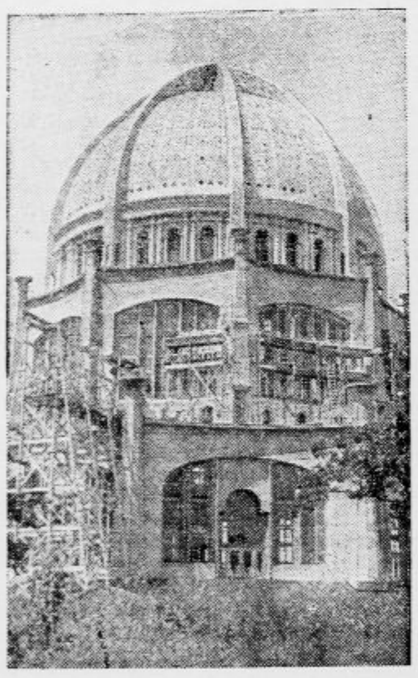

Verska ločina, ki izvira prvotno iz Perzije, si je v Wilmetteu v Illinoisu 25 let gradila to cerkev v orientalskem slogu, toda iz betona in stekla. Gradnja je požrla že milijon dolarjev

Sto let kinematografije

Nazoren pregled njenega razvoja od laterne magice do najnovejših filmov

Kinematografija seveda ne obstoji že sto let, pomisliti pa moramo, da je bilo treba tudi zanjo stoletnih priprav, preden se je mogla razviti. V tem oziru je zelo zanimiva vrsta predvajanj, ki jih prireja londonski Palace Theatre. V tem velikem kinematografu prikazujejo ves razvoj filma v zgodovinskem pregledu. Program otvarjajo slike za laterno magico, ki so jih napravili l. 1838. Sledijo nato prve gibajoče se slike, za katere je dobil Friese-Greene patent šele l. 1885. 1896. so prikazovali že prve prave filmske programe in potem predvajajo sloviti film o prihodu vlaka na neko železniško postajo, ki je vplival tako realistično, da so gledalci prestrašeni stekli k izhodom. Serija obsega nadalje številne primere prvih aktualnih filmov, med njimi posnetke o jubileju kraljice Viktorije in o njenem pogrebu, o srečanju med kraljem Edvardom VII. in predsednikom Loubetom, o povratku lorda Robertsa iz burske vojne in o obisku Viljema II. ter ruskega carja o priliki, ko so parnik »Imperator«, poznejšo »Berengario« spustili v morje. Sledijo prve filmske veseloigre in potem se program nadaljuje s primeri novejših filmov do sodobnih.

„Kralj izsiljevalcev“ umrl

V Parizu je umrl te dni v starosti 80 let Marcel Lapierre, »kralj izsiljevalcev«. Njegova doba je bila pred svetovno vojno. Takrat si je dovolil izsiljevanja in sleparstva, ki so zbudila veliko pozornost ne samo v Franciji, temveč po vsem svetu. Pri tem je uporabljal razmeroma preprost pripomoček: ustanovil je tednik, ki ga je imenoval »Kokarda«, in s tem revolverskim lističem je izsiljeval iz bogatih ljudi velikanske vsote. Večinoma je imel uspeh, ker je postopal skrajno rafinirano. Nazadnje je začel »Matin« borbo proti njemu, objavil je njegov natančni življenjepis in vse kazni, ki jih je bil Lapierre dotlej presedel in plačal. Mož je moral ustaviti svoj list in so nanj kmalu pozabili. Umrl je sedaj v največji bedi.

Sedem delavcev pod kamenitim plazom

Težka nesreča se je zgodila v enem največjih kamnolomov v Marinu v širši okolici Rima. S silnim grmenjem in oblaki prahu se je udrl več tisoč ton težak kamenit plaz do kamnoloma, ki ga je pokril 20 m visoko. Natančno število delavcev, ki so ostali pod plazom, še ni znano, računajo pa s sedmimi ali osmimi mrtveci.

Tretja ločitev lepotne kraljice

Pred sedmimi tedni se je poročil bogati Egipčan Gallini Fahmy paša, mož, ki šteje že devetdeset let, z mlado, 27-letno damo, ki je l. 1932. nosila naslov »miss Turčije«. Ga. Fahmyjeva je tedaj postavila svoje pogoje, v haremu ni hotela živeti in obiskovati je hotela še nadalje plese in družbe. Mož ji je brez nadaljnjega ugodil. Bila je zanj »zadnja ljubezen« in ona sama je izjavljala, da še nikoli prej ni srečala tako plemenitega moža, kakor je on, ki ji je bil istočasno »mož, oče in brat«. Bila je namreč že dvakrat prej poročena, šest tednov je bil videti ta zakon, ki sta ga sklenila v Vichyju, srečen, pogostoma sta neenaka zakonca ostajala do ranih ur v elegantnih zabaviščih. Tem bolj je ljudi sedaj presenetilo, ko so zvedeli, da je Fahmy paša pri verskem sodišču v Kairu predlagal, naj njegov zakon razveljavijo. To se bo dalo napraviti brez nadaljnjega, kajti med tem ko paragrafi mohamedancem dovoljujejo zakon z ženskami druge vere, je mohamedankam prepovedano poročiti se z drugovercem. Fahmyjeva pa je mohamedanka in nje mož je pripadnik egiptske krščanske ločine koptov. Čudna zakonca navajata kot vzrok za ločitev samo to razliko v veri — čeprav sta morala vedeti zanjo seveda še preden sta se poročila.

Hiša kot igrišče za kraljeve princese

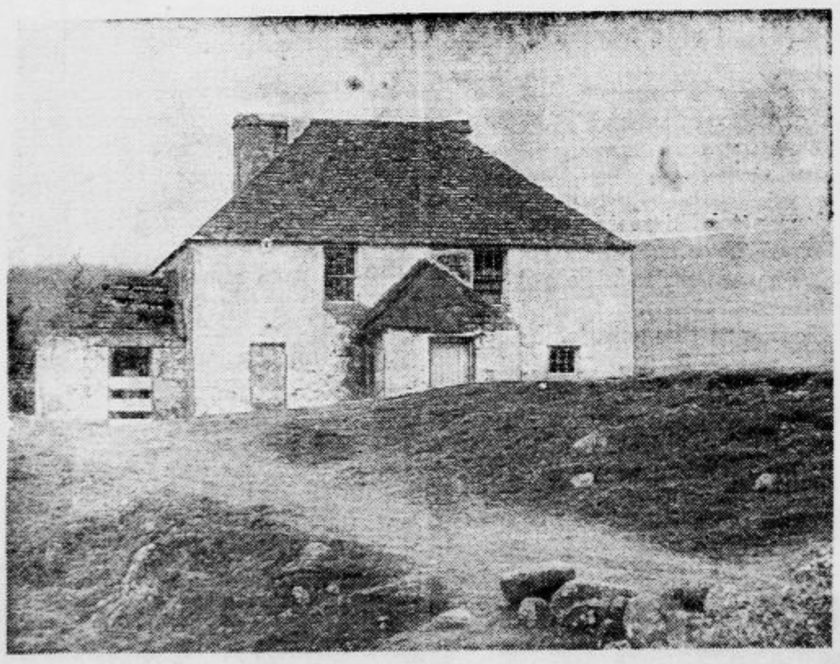

V bližini svojega gradu Balmorala je angleški kralj kupil to staro škotsko šolo, da jo bodo preuredili v igrišče za njegovi hčerki. Tu se bosta igraje učili gospodinjskih del

Pol stoletja že deluje CMD, darujmo še za pol stoletja!

Miss Barbara Kershaw

je posodila svoj obraz za tisoče in tisoče letakov in lepakov, s katerimi je angleška vlada delala propagando za zaščito civilistov soper zračne napade in za povečanje britskega zračnega vojnega brodovja. Toda sama do danes še ni bila v letalu. Da to pomanjkljivost odpravi, je sedaj opravila svoj zračni krst na aerodromu v Hanworthu

Japonski trda prede

Čim dalje se vleče vojna s Kitajsko, ki jo je mislila končati v nekoliko tednih, tem bolj se praznijo njene blagajne in tem večja skrb se loteva njenih državnikov. V zadnjem času pozivajo javnost z velikanskimi lepaki, ki jih nosijo najeti možje po ulicah, naj štedijo z vsem in ob vsaki priliki

ANEKDOTA

Cone, katerega pacienti so si morali dopovedovati, da jim gre od dne do dne bolje, je vprašal nekoč svojega asistenta, kako gre neki bolniki. »Slabo je žnjo,« je bil odgovor. »Ne sme tako reči,« ga je pograjal Cone, »samo domišlja si, da je ž njo slabo.«

Naslednji dan je Cone ponovil svoje vprašanje in dobil odgovor: »Pacienika si domišlja, da je umrla.«

VSAK DAN ENA

»Toda, draga — saj nismo več na deželi!«

(Rio et Rad)